

ABSTRACT&REFERENCES

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283460

AUTHORITY OF ORGANS OF CONSTITUTIONAL JURISDICTION ON ISSUES OF INTERNATIONAL AGREEMENTS: THE EXPERIENCE OF FOREIGN STATES AND UKRAINE

p. 4–10

Nataliia Kaminska, Doctor of Law, Professor, Department of Theoretical and Legal Disciplines, State Tax University, Universytetska str., 31, Irpin, Ukraine, 08205, Research service of the Verkhovna Rada of Ukraine, Nestorivskiyi lane, 4, Kyiv, Ukraine, 04053

E-mail: na-pro@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7239-8893>

In the conditions of Ukraine's implementation of the status of a candidate for EU accession, post-war reconstruction, the Constitutional Court of Ukraine, along with other authorities, is entrusted with the important mission of affirming and implementing universal human values and international standards. The purpose of the article is a comparative analysis of the powers of the organs of constitutional jurisdiction on issues of international treaties, for which the following tasks must be solved:

- to find out the state of regulation of the powers of organs of constitutional jurisdiction relating to international treaties in the Constitution of Ukraine and the constitutions of foreign states;
- to generalize the trends and regularities of the constitutional and legal provision of powers of these organs in this direction;
- to determine prospective directions of improvement of the constitutional and legal regulation of the powers of the CCU in the conditions of European integration.

The methodological toolkit of the research consists of general scientific and special legal methods (dialectical, comparative legal, logical, epistemological, axiological, formal-legal, structural-functional, hermeneutic, statistical, prognostic, etc.), systemic, pluralistic, complex approaches, appropriate methodological principles

The constitutional and legal regulation of the powers of organs of constitutional jurisdiction is carried out in the constitutions, in most states there are special laws (constitutional or organic) on the constitutional court (council, tribunal, etc.), which regulate in detail the functions, powers of these organs and their members, the order of formation, procedures of activity etc. The main powers of these organs include, inter alia, consideration of issues of compliance of laws with ratified international treaties, provisions of other acts, issued by central state organs, with the constitution, ratified international treaties and laws (prior and subsequent constitutional control). The scope of competence of the organs of constitutional jurisdiction of foreign states and their effectiveness is much greater than that of the CCU, so it is advisable to modernize it. In particular, the experience of Slovakia and Poland is

worth noting, especially in view of their accession to the EU, the expansion of the competence of constitutional jurisdiction organs and certain procedures of their activities, including constitutional control over international treaties

Keywords: constitutional jurisdiction, Constitutional Court of Ukraine, authority, competence, international agreement, constitutional control, comparative legal research

References

1. Selivanov, A. O. (2021). Konstytutsiinyi sudovi protses (skhemy normatyvno-pravovoi lohistyky). Kyiv: Lohos, 43.
2. Spinchevska, O. M. (2022). Konstytutsiinyi yurysdyktsiinyi protses v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy udoskonalennia. Kyiv: KNT, 245.
3. Savchyn, M. V. (2003). Konstytutsiinyi Sud Ukrainy yak harant konstytutsiinoho ladu. Kyiv, 16.
4. Horodovenko, V. V. (2021). Konstytutsiinyi Sud Ukrainy yak yedynyi orhan zakhystu Konstytutsii Ukrainy. Novyi shliakh do prava. Kyiv: Lohos, 67–79.
5. Shaptala, N. K. (2018). Dokazuvannia u konstytutsiino-sudovomu protsesi: filosofsko-pravovi zasady. Kyiv: Lohos, 388.
6. Slidenko, I. D. (2010). Fenomenolohiia konstytutsiinoho kontroliu. Heneza, pryroda ipozytsionuvannia v konteksti aksiolohichnykh, epistemolohichnykh, praksiolohichnykh, synerhetychnykh aspektiv. Kyiv: Istyna, 624.
7. Antsupova, T. O. et al. (2022). Zastosuvannia sudamy Konstytutsii Ukrainy: doktryna i praktyka. Kyiv: VAITE, 601.
8. Kostytskiy, M., Kaminska, N., Kushakova-Kostytska, N. (2019). Perspectives of improvement of the activity of the constitutional court of Ukraine in the conditions of modern social transformations. ScienceRise: Juridical Science, 3 (9), 4–11. doi: <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2019.180113>
9. Vodiannikov, O. Yu. (2022). Constitutional review of international treaties of Ukraine. Public Law, 48 (4), 7–29. doi: <https://doi.org/10.32782/2306-9082/2022-48-1>
10. Terletskiy, D. (2011). Poniattia i mekhanizm konstytutsiinoi implementatsii mizhnarodnykh dohovoriv. Chasopys Kyivskoho universytetu prava, 4, 132–137. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2011_4_34
11. Piliuk, S.V. Konstytutsiinyi kontrol mizhnarodnykh dohovoriv v umovakh hlobalizatsii. Polityko-pravova doktryna derzhavnogo suverenitetu v umovakh hlobalizatsii, 178–181. Available at: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/20020/1/178-181.pdf>
12. Holovaty, S. (2020). Backbone of the Rule of Law: The Decisive Contribution of the Venice Commission in Ukraine. Venice Commission. Thirty Years of Quest for Democracy through Law: 1990–2020. Lund: Juristförlaget i Lund, 339–364.
13. Yukhymyuk, O. M. (2023). EU law and its principles in decisions of the Constitutional Tribunal of the Republic of Poland before joining the EU: experience for Ukraine. New Ukrainian Law, 2, 215–221. doi: <https://doi.org/10.51989/nul.2022.6.2.33>

14. Serhiienko, N. M. (2004) Zastosuvannia norm mizhnarodnoho prava orhanamy konstytutsiinoi yurysdyktsii (ievropeiskyi dosvid). Kyiv, 228.

15. Rol Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy v realizatsii stratehichnoho kursu derzhavy na nabuttia povnopravnogo chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi (2022). Kyiv, 193.

16. Konstytutsiine pravo YeS v aspekti yevrointehratsii Ukrainy (2023). Kharkiv, 372.

17. Konstytutsiia Ukrainy (1996). Zakon Ukrainy No. 254k/96-VR. 28.06.1996. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

18. Pro Konstytutsiinyi Sud Ukrainy (2017). Zakon Ukrainy No. 2136-VIII. 13.07.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

19. Constitution de France (1958). Available at: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/>

20. Austria's Constitution (1920, reinstated in 1945, with amendments through 2009). Available at: https://www.constituteproject.org/constitution/Austria_2009.pdf

21. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (1997). Available at: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

22. Constitution of the Slovak Republic (2004). Available at: <https://wipo.lex.wipo.int/ru/text/187468>

23. The Constitution of The Republic of Kazakhstan. Available at: https://web.archive.org/web/20200508065118/http://www.akorda.kz/en/official_documents/constitution

24. The Constitution of the Republic of Armenia (1995; amendments to the Constitution of the Republic of Armenia were introduced through a referendum 2005, 2015). Available at: <https://www.president.am/en/constitution/>

25. Constitutional Court of Georgia. Available at: <http://www.constcourt.ge/en/court/legislation>

26. Konstytutsiia Lytovskoi Respubliki (1992). Available at: http://lib.rada.gov.ua/static/LIBRARY/catalog/law/lit_konst1.htm

27. Ústava České republiky (1992). Available at: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

28. Kaminska, N. V. (2023). Rol Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u harmonizatsii natsionalnoho zakonodavstva z mizhnarodnymi dohovoramy. Konstytutsiina ta administratyvna protsedura. Chernvtsi, 37–41.

29. Pro mizhnarodni dohovory Ukrainy (2004). Zakon Ukrainy No. 1906-IV. 29.06.2004. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>

30. Vysnovok Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy No. 3-v/2001 11.07.2001. (sprava pro Rymyskyi Statut) (2001). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01/print>

31. Konstytutsiinyi Sud Ukrainy Shchorichna informatiina dopovid 2021 rik (2022). Zatverdzheno Postanovoiu KSU No. 13-p/2022. 16.07.2022. Available at: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/dopovid.pdf>

32. Mendez, M. (2017). Constitutional review of treaties: Lessons for comparative constitutional design and practice. International Journal of Constitutional Law, 15 (1), 84–109. doi: <https://doi.org/10.1093/icon/mox004>

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283461

LEGAL INCIDENTS IN THE MECHANISMS OF STATE AUTHORITY DURING THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW: MOVEMENT OF MILITARY SERVICEMEN OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

p. 11–16

Anastasia Midina, Postgraduate Student, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 4, Kharkiv, Ukraine, 61022, Senior Lieutenant, Educational and Scientific Institute «Institute of Public Administration» of V. N. Karazin Kharkiv National University, Heroiv Kharkova ave., 75, Kharkiv, Ukraine, 61001

E-mail: amidina@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0749-0455>

The article is devoted to a comprehensive study of the current legislation, which regulates issues related to the movement of military personnel of the National Guard of Ukraine during the legal regime of martial law. Analyzed such legislative acts as the Laws of Ukraine “On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons”, “On military duty and military service”, the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the registration of internally displaced persons”, the Order of the Ministry of Internal Affairs “On approval of Instructions on the specifics sending military personnel of the National Guard of Ukraine on business trips within Ukraine and abroad” and others.

Based on the results of the study, the author's vision of the causes and conditions that contributed to legal incidents in the mechanisms of state power was formed. It has been determined, that the main reasons contributing to legal incidents in the mechanisms of state power are:

1) the absence or incompleteness of the rules of law necessary for the effective regulation of social and legal relations; 2) subjective interpretation of the rule of law by an individual. The conditions are:

1) the weak legal technique of law enforcement acts;

2) the actual composition of social and legal relations.

Under the weak legal technique of law enforcement acts is meant a weak degree of the system, which is based on the achievements of the theory of law and the principles, methods, means, rules (logical, structural, linguistic), proven by the practice of lawmaking, for the preparation of the regulatory legal and law enforcement acts most qualitatively perfect in form and structure, used in the development and systematization of acts to ensure their perfection.

The actual composition of social legal relations is defined as the presence of all constituent elements of legal facts (a set of various legal facts) of social legal relations, as well as their certain sequential accumulation, a certain order of elements. Also, the article focuses on the problematic issues that military personnel under contract face during military service

Keywords: *movement of military personnel, legal incidents, mechanisms of state power, martial law*

References

1. Kyrylenka, V. I. (Ed.) (2010). Pravova robota v Zbroinykh Sylakh Ukrainy. Kyiv: RVTs «Viiskovyj instytut», 408. Available at: https://mil.univ.kiev.ua/files/57_1093220695.pdf Last accessed: 23.01.2022
2. Yahupov, V. V. (2002). Moralno-psykholohichne zabezpechennia. Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet», 349.
3. Polozhennia pro prokhodzhennia hromadianamy Ukrainy viiskovoi sluzhby u Zbroinykh Sylakh Ukrainy (2008). Ukaz Prezydenta Ukrainy No. 1153/2008. 10.12.2008. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008#Text> Last accessed: 24.06.2023
4. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu kvartyrno-eksploatatsiinoho zabezpechennia Zbroinykh Syl Ukrainy (2013). Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy No. 448. 03.07.2013. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-13#Text> Last accessed: 24.06.2023
5. Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii obliku osobovoho skladu Natsionalnoi hvardii Ukrainy (2017). Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy No. 73. 30.01.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-17#Text> Last accessed: 24.06.2023
6. Pro zatverdzhennia Instruksii pro osoblyvosti napravlennia viiskovosluzhbovtiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy v sluzhbovi vidriadzhennia v mezhakh Ukrainy ta za kordon (2017). Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav No. 599. 18.07.2017. Available at: <https://www.rada.gov.ua/show/z0975-17#Text> Last accessed: 24.06.2023
7. Polozhenniam pro sluzhbu ozbroiennia Natsionalnoi hvardii Ukrainy (2015). Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy No. 643. 03.06.2015. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0733-15#Text> Last accessed: 24.06.2023
8. Kyrylenka, V. I. (Ed.) (2010). Pravova robota v Zbroinykh Sylakh Ukrainy. Kyiv: RVTs «Viiskovyj instytut», 408. Available at: https://mil.univ.kiev.ua/files/57_1093220695.pdf Last accessed: 24.06.2023
9. Melnykov, A. Yu. (2005). Poniattia ta osoblyvosti norm protsesualnogo prava. Yurydychni harantii zastosuvannia prava ta rezhyem zakonnosti. Kyiv, 1.
10. Aleksiev, S. S. (2002). Zahalna teoriia prava. Vol. 2. Kyiv: Yurydychna literatura, 360.
11. Kazus – Slovnyk inshomovnykh sliv Melnychuka. Available at: <http://slovopedia.org.ua/42/53402/283291.html> Last accessed: 24.06.2023
12. Kobzar, A. O., Kopanytsia, O. V., Hrytsiuk, V. M. et al.; Andresiuk, B. P. (Ed.) (2011). Vykhovna robota u Zbroinykh Sylakh Ukrainy. Chernivtsi: Misto, 334.
13. Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib (2014). Zakon Ukrainy No. 1706-VII. 20.10.2014. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1706-18>
14. Pro oblik vnutrishno peremishchenykh osib (2014). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy No. 509. 01.10.2010. Available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-%D0%BF> Last accessed: 24.06.2023
15. Pro viiskovyi obov'iazok i viiskovu sluzhbu (1992). Zakonu Ukrainy No. 2232-XII. 25.03.1992. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/T223200?an=909754> Last accessed: 24.06.2023
16. Pro zatverdzhennia instruksii pro osoblyvosti napravlennia viiskovosluzhbovtiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy v sluzhbovi vidriadzhennia v mezhakh Ukrainy ta za kordon (2017). Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav No. 599. 18.07.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0975-17#Text> Last accessed: 24.06.2023
17. Pro zatverdzhennia instruksii pro orhanizatsiiu vykonannia Polozhennia pro prokhodzhennia hromadianamy Ukrainy viiskovoi sluzhby u Zbroinykh Sylakh Ukrainy (2009). Nakaz Ministra oborony Ukrainy No. 170. 19.05.2009. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-09#Text> Last accessed: 24.06.2023
18. Yatsyno, O. V., Polovinkin, I. M. et al. (2022). Posibnyk dlia fakhivtsiv sluzhb personalu viiskovykh chastyn Zbroinykh Syl Ukrainy (v umovakh voiennoho stanu). Kyiv: Vydavnytstvo Skif, 56.
19. Freire, J. (2010). The Military and Political Intervention: Ideological Trends and Contemporary Contexts*. RCCS Annual Review, 2. doi: <https://doi.org/10.4000/rccsar.227>
20. Ruschmann, P. (2009). Mandatory Military Service. Infobase Publishing, 127. Available at: https://books.google.com.ua/books/about/Mandatory_Military_Service.htm?id=1CVP8NHbeUwC&redir_esc=y

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283419

COMPENSATION FOR MORAL DAMAGE CAUSED AS A RESULT OF ILLEGAL DISMISSAL TO AN EMPLOYEE

p. 17–24

Olha Panchenko, PhD, Senior Researcher, Department of Doctorate and Postgraduate Studies, National Academy of Internal Affairs, Solom'ianska sq., 1, Kyiv, Ukraine, 03035
E-mail: olia.pan4encko@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4365-0495>

The employee is always the weaker party in labor relations, because it is the owner who determines the nature, regime and conditions of work, wages, the procedure for calculating fees and penalties. Taking into account the above, the Basic Law of Ukraine guarantees protection against illegal dismissal to all workers. In the case of abuse on the part of the owner, the employee, among other things, has the right to demand compensation for moral damage in the case when illegal dismissal led to his (her) suffering. The purpose of our article is to determine the specifics of compensation for moral damage, caused under the specified circumstances. In the course of the research, the conditions, under which moral damage at dismissal is deemed to have been caused by, were clarified. The grounds for the establishment of labor relations, which are an employment agreement, a contract as a specific form of an employment agreement, and a civil law contract, were

defined. It is proved, that the fact of being in an employment relationship can be established extra judicially (by conducting negotiations with the employer or sending appeals simultaneously to the territorial bodies of the State Labor Service of Ukraine and the State Tax Service of Ukraine) or in court (on the basis of Article 315 of the Code of Civil Procedure Code of Ukraine). It is established, that moral suffering of the person, who was illegally dismissed, can be manifested in the victim's negative mental states (stress, depression, anxiety), which are reflected in his (her) consciousness. It is substantiated, that Ukrainian legislation does not directly list actions causing employee's suffering; however, the Labor Code of Ukraine does not contain any restrictions or exclusions for compensation for moral damage in case of violation of the latter's labor rights. It is stated, that a three-month time limit applies to claims for moral damages in cases, provided for by labor legislation. However, in the case of exceeding it for valid reasons, the district, district in the city, city or city and district court may reinstate it

Keywords: *employee, employer, moral damage, suffering, grounds for compensation, grounds for the emergence, labor relations, misconduct, illegal dismissal, terms*

References

1. Konventsiiia MOP N 158 pro prypynennia trudovykh vidnosyn z initsiatyvy robotodavtsia 1982 roku (1982). Mizhnarodnyi dokument No. 158. 22.06.1982. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_005#Text
2. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy (1996). Zakon Ukrainy No. 322-08. 23.07.1996. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> Last accessed: 23.06.2023
3. Lagutina, I. V. (2014). Realization of the employee's right to compensation for moral damage as subjective labour right. *Visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia «Iurysprudentsiia»*, 8, 196–198.
4. Selezen, S. V. (2014). Faktychna pidstava vidshkoduvannia moralnoi shkody u trudovomu pravi. *Visnyk Chernivetskoho fakultetu Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia»*, 2, 163–170.
5. Sereda, O. H. (2003). Pidstavy vidpovidalnosti robotodavtsia za moralnu shkodu zapodiianu pratsivnyku. *Pravo i bezpeka*, 2 (3), 135–138.
6. Hodovanets, Yu. S. (2018). Vidshkoduvannia moralnoi shkody, zavdanoi porushenniam trudovykh prav pratsivnyka, yak vyd trudopravovoi vidpovidalnosti robotodavtsia. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriiia yurydychna*, 2, 97–106.
7. Chernadchuk, V. D. (2001). Vidshkoduvannia moralnoi shkody pry porushenni trudovykh prav. Kyiv, 14.
8. Babenko, E. V. (2019). Compensation for the moral damages to employee as a result of wrongful dismissal. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 2, 65–73.
9. Pro sudovu praktyku v spravakh pro vidshkoduvannia moralnoi (nemainovoi) shkody (1995). Postanova Plenu Verkhovnoho Sudu Ukrainy No. 4. 31.05.1995. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95> Last accessed: 23.06.2023
10. Pro poriadok ukladannia kontraktiv pry pryiniatti na robotu pratsivnykiv (1994). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy No. 170. 19.03.1994. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170-94-%D0%BF#Text> Last accessed: 23.06.2023
11. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003. No. 435-IV (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 40, 356. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> Last accessed: 23.06.2023
12. Yolkina, N., Shvets, K. (2020). Trudovyi ta tsyvilno-pravovyi dohovir: vidminnosti ta osoblyvosti. *Yurydychna hazeta online*. Available at: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/trudove-pravo/trudoviy-ta-civilnopravoviy-dogovir-vidminnosti-ta-osoblyvosti.html> Last accessed: 23.06.2023
13. Perepelytsia, D. (2021). Vstanovlennia faktu isnuvannia trudovykh vidnosyn. Bezoplatna pravova dopomoha. Available at: <https://www.legalaid.gov.ua/publikatsiyi/vstanovlennya-faktu-isnuvannya-trudovykh-vidnosyn/> Last accessed: 23.06.2023
14. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 18.03.2004. No. 1618-IV. *Verkhovna Rada Ukrainy*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> Last accessed: 23.06.2023
15. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy 08.10.2018. Sprava No. 553/954/17. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Available at: <https://verdictum.ligazakon.net/document/77090152> Last accessed: 23.06.2023
16. Rishennia Rozhniativskoho raionnoho sudu Ivano-Frankivskoi oblasti 14.07.2016. Sprava No. 350/403/16-ts. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Available at: <https://verdictum.ligazakon.net/document/58958915> Last accessed: 23.06.2023
17. Rishennia Kamin-Kashyrskoho raionnoho sudu Volynskoi oblasti 09.10.2021. Sprava No. 157/479/21. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Available at: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/101125307/> Last accessed: 23.06.2023
18. Pro praktyku zastosuvannia sudamy pry rozghliadi sprav okremykh norm trudovoho prava (2012). *Lyst Vyshchoho spetsializovanoho sudu z rozghliadu tsyvilnykh ta kryminalnykh sprav No. 10-1389/04-12*. 27.09.2012. *Verkhovna Rada Ukrainy*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1389740-12#Text>
19. Rishennia Kovel'skoho miskraionnoho sud Volynskoi oblasti 26.09.2016. Sprava No. 159/3427/16-ts. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Available at: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/61703796> Last accessed: 23.06.2023

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283410

ADAPTATION OF ENVIRONMENTAL PROTECTION LEGISLATION OF UKRAINE TO THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

p. 25–30

Lidia Kupchenia, PhD, Department of Entrepreneurship and Law, Poltava State Agrarian University, Skovorody str., 1/3, Poltava, Ukraine, 36003

E-mail: lawyer@ltava.org

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4504-8158>

Oksana Sivtsova, Poltava State Agrarian University, Skovorody str., 1/3, Poltava, Ukraine, 36003

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6768-0675>

The essence of environmental protection legislation is analyzed. For this purpose, foreign and Ukrainian scientific literature as well as normative and legal documents, in which the right of nature protection is enshrined, was studied. It has been proven, that in the conditions of martial law in Ukraine, environmental protection legal acts should be aimed at mitigating the consequences of the armed aggression of the Russian Federation. For this, it is advisable to use the development of the law of the World Trade Organization. Environmental legislation is considered in the system of international environmental law (International Environmental Law). This approach is due to the global consequences of Russia's military aggression against Ukraine. Since mitigating the consequences of military actions on the territory of Ukraine requires a return from imbalance to stability, the issue of sustainable development has been brought up to date. Therefore, the essence is outlined and the main goals of sustainable development are listed, the implementation of which guarantees stability in the world, in particular in the field of nature protection. Implementation of the goals of sustainable development in life, restoration of balance in nature and international relations depends on specific subjects, so a list of them is given, and the main powers in the field of nature protection are outlined. Some decisions of such an international organization as the World Trade Organization regarding the provision of nature protection by economic methods are commented on. The importance of nature protection organizations in the field of environmental protection, their interaction with subjects of authority is also outlined.

Since nature protection is closely related to the use of natural resources in the process of agricultural production, which guarantees the food security of humanity in general and Ukraine in particular, new approaches of the European Union to the regulation of the Common Agricultural Policy have been studied.

In general, this work is based on the statement about the importance of applying all possible measures to mitigate the impact of Russian military aggression on the environment, in particular in the field of nuclear security. This will make it possible to return to the implementation of the model of sustainable development, the creation of which was aimed at solving the global problems of our time, but the implementation of which is made impossible by the active warfare on the territory of Ukraine

Keywords: environmental legislation, agricultural production, common agricultural policy, World Trade Organization

References

1. Dienelt, A. (2022). Armed conflicts and the environment: complementing the laws of armed conflict with human rights law and international environmental law. Springer. doi: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-99339-9>
2. Poliukhovych, L. (2014). Pravove zabezpechennia vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii, yii pererobky ta re-

alizatsii v Ukraini u konteksti vymoh SOT. Kharkiv: Vydavets O. M. Eshke, 272.

3. Ishchenko, H. (2023). Innovatsiini pidkhody do pryrodokhoronnoi diialnist yak umova staloho rozvytku u sferi ahrarnoho vyrobnytstva. Zbalansovane pryrodokorystuvannia: tradytsii, perspektyvy ta innovatsii, 88–90.

4. Greta Thunberg: Russia is responsible for ecocide in Ukraine (2023). Available at: <https://www.ukrainianworldcongress.org/greta-thunberg-russia-is-responsible-for-ecocide-in-ukraine/> Last accessed: 24.06.2023

5. «United for Justice»: prytiakhennia do vidpovidalnosti za voieni zlochyny proty dovkillia (2023). Ekolohiia Pravo Liudyna. Available at: <http://epl.org.ua/announces/united-for-justice-prytyag-nennya-do-vidpovidalnosti-za-voyenni-zlochyny-proty-dovkillia/> Last accessed: 24.06.2023

6. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovysha (1991). Zakon Ukrainy No. 1264-XII. 25.06.1991. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> Last accessed: 24.06.2023

7. Protokol pro vstup Ukrainy do Svitovoi orhanizatsii torhivli. (2008). Protokol 05.02.2008. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_049#Text Last accessed: 24.06.2023

8. Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part (2014). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0529%2801%29&qid=1687675008678> Last accessed: 24.06.2023

9. Stativka, A. M. (2011). Kontsepsiia staloho rozvytku –osnova derzhavnoho rehuliuвання ekolohichnoi polityky v silskomu hospodarstvi Ukrainy. Problemy rozvytku ahrarnoho ta zemelnogo prava Ukrainy, 20–24.

10. Tsili staloho rozvytku (2021). Dia MSB. Available at: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cili-stalogo-rozvitku> Last accessed: 24.06.2023

11. High-level panel urges action on triple planetary crisis at Trade and Environment Week (2023). World Trade Organization. Available at: https://www.wto.org/english/news_e/news23_e/envir_13jun23_e.htm Last accessed: 24.06.2023

12. CAP Strategic Plans Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans_en Last accessed: 24.06.2023

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283449

POLLUTION AND DAMAGE TO LAND RESOURCES OF UKRAINE AS A SIGN OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST PEACE, HUMAN SECURITY AND INTERNATIONAL LAW AND ORDER IN THE CONTEXT OF RUSSIAN MILITARY AGGRESSION

p. 31–37

Andrii Shulha, Doctor of Law, Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Kharkiv National University of Internal Affairs, Lva Landau ave., 27, Kharkiv, Ukraine, 61080
E-mail: ashulga1705@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3745-4869>

The article deals with the issues related to the legal protection of land resources of Ukraine, which were significantly negatively affected during the military aggression and hostilities by the so-called Russian Federation. The article identifies and analyzes the types of pollution and damage to land resources arising from military aggression and hostilities by the Russian Federation as an aggressor country. Such pollution and damage to land resources is called military-technogenic pollution of land resources. It is stated, that the conduct of not only active but also passive hostilities causes irreparable damage to land resources. This is manifested in mechanical, physical, chemical, and biological contamination of the soil cover of lands of various categories. Also, for example, digging trenches, fortified areas, ammunition and personnel storage facilities, and caponiers for military equipment causes degradation of the soil cover. The consequences of these actions indicate the presence of signs of such a criminal offense as “Ecocide” – Article 441 of the Criminal Code of Ukraine.

It is concluded, that:

- 1) *military-technogenic contamination of the soil cover causes direct soil contamination with hazardous substances of a military nature, as well as their degradation;*
- 2) *such consequences are socially dangerous for humans and the environment, given the system of interaction “soil-plant”, “soil-plant-human”*
- 3) *in general, such contamination of the soil cover should be classified under Article 441 “Ecocide” of the Criminal Code of Ukraine without applying the provisions of Section VIII “Criminal Offenses Against the Environment”;*
- 4) *the establishment of the evidence base should be carried out by joint efforts of national and international law enforcement agencies;*
- 5) *compensation for the damage, caused by the pollution and damage to land resources, should be made by way of contribution and reparation from Russia as the aggressor state*

Keywords: *land resources, soils, soil cover, criminal offense, criminal liability, military-technogenic pollution, military aggression, hostilities, aggressor country, ecocide*

References

1. Zakharchuk, V. M. (2015). Samovilne zainiattia zemelnoi dilianky ta samovilne budivnytstvo za kryminalnym pravom Ukrainy. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi universytet upravlinnia ta prava, 214.
2. Kumanovskiy, M. V. (2014). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne zavolodinnia zemliamy vodnoho fondu v osoblyvo velykykh rozmirakh: sotsialna zumovenist ta sklad zlochynu. Kharkiv, 223.
3. Movchan, R. O. (2020). Kryminalna vidpovidalnist za zlochyny u sferi zemelnykh vidnosyn: zakonodavstvo, doktryna, praktyka. Vinnytsia: TOV «Tvory», 1152.
4. Oliinyk, O. S. (2015). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne zavolodinnia gruntovym pokryvom (poverkhnym sharom) zemel (st. 239-1 KK Ukrainy): sotsialna obumovenist ta sklad zlochynu. Kharkiv, 209.
5. Rebenko, S. M. (2015). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne zavolodinnia gruntovym pokryvom (poverkhnym sharom) zemel (st. 239-1 KK Ukrainy). Kharkiv, 238.
6. Tsvirkun, N. Yu. (2012). Kryminalna vidpovidalnist za bezghospodarske vykorystannia zemel. Kharkiv, 205.
7. Pro skhvalennia Kontseptsii Zahalnodержавnoi tsilovoi prohramy vykorystannia ta okhorony zemel (2022). Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy; Kontseptsiiia No. 70-r. 19.01.2022. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2022-%D1%80#Text>
8. Chy mozhna vylikuvaty grunt vid viiny – vidpovid na naiyshyrenishi zapytannia (2023). Available at: <https://kurkul.com/spetsproekty/1423-chi-mojna-vilikuhati-grunt-vid-viiny--vidpovid-na-nayposhirenishi-zapytannia>
9. Pro derzhavnyi kontrol za vykorystanniam ta okhoronoiu zemel (2003). Zakon Ukrainy No. 963-IV. 19.06.2003. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>
10. Pro okhoronu zemel (2003). Zakon Ukrainy No. 962-IV. 19.06.2003. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
11. Yak rosiiska viina shkodyt ukrainskym gruntam – rezultaty doslidzhennia (2023). Available at: <https://ecoaction.org.ua/grunty-doslidzhennia.html>
12. Boieprypasy ta khimiiia: yak viina shkodyt gruntam i yaki ye rishennia? (2022). Available at: <https://rubryka.com/article/soil-ukraine/>
13. Konventsiiia pro zaboronu zastosuvannia, nakopychennia zapasiv, vyrobnytstva i peredachi protypikhotnykh min ta pro yikhnie znyshchennia (1997). OON; Konventsiiia, Mizhnarodnyi dokument 18.09.1997. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_379#Text
14. Vplyv viiny rosii proty Ukrainy na stan ukrainskykh gruntiv. Rezultaty analizu (2023). Kyiv: HO «Tsentralna ekologichnykh initsiatyv «Ekodiiia», 32.
15. Gillies, J. A., Kuhns, H., Engelbrecht, J. P., Uppapalli, S., Etyemezian, V., Nikolich, G. (2007). Particulate Emissions from U.S. Department of Defense Artillery Backblast Testing. Journal of the Air & Waste Management Association, 57 (5), 551–560. doi: <https://doi.org/10.3155/1047-3289.57.5.551>
16. Weber, A. K., Bannon, D. I., Abraham, J. H., Seymour, R. B., Passman, P. H., Lilley, P. H. et al. (2020). Reduction in lead exposures with lead-free ammunition in an advanced urban assault course. Journal of Occupational and Environmental Hygiene, 17 (11-12), 598–610. doi: <https://doi.org/10.1080/15459624.2020.1836375>
17. Splodytel, A. (2022). Heoekologichna otsinka voienno-tekhnohennoho vplyvu na gruntovyi pokryv Donetskoï ta Luhanskoï oblasti. Prykladne landshaftoznavstvo: istoriia, suchasnist, perspektyvy. Lviv: LNU im. Ivana Franka, 55.
18. Yasmin Khan, K., Ali, B., Joseph Stoffella, P., Feng, Y., Cui, X., Guo, Y., Yang, X. (2019). Bioavailability and Bioaccessibility of Cd in Low and High Cd Uptake Affinity Cultivars of Brassica rapa ssp. Chinensis L. (Pakchoi) using an In vitro Gastrointestinal and Physiologically-based Extraction Test. Communications in Soil Science and Plant Analysis, 51 (1), 28–37. doi: <https://doi.org/10.1080/00103624.2019.1695818>

19. Viina v Ukraini znyshchuie grunty – yak vriatuvaty mertvi zemli (2022). Available at: <https://superagronom.com/blog/925-viina-v-ukrayini-znischuye-grunty--yak-vriatuvaty-mertvi-zemli>

20. Pro zatverdzhennia Poriadku vyznachennia shkody ta zbytkiv, zavdanykh Ukraini vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii (2022). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy No. 326. 20.03.2022. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>

21. Pro zatverdzhennia Metodyky vyznachennia rozmi-ru shkody zavdanoi zemli, gruntam vnaslidok nadzvychainykh sytuatsii ta/abo zbroinoi ahresii ta boiovykh dii pid chas dii voiennoho stanu (2022). Nakaz Ministerstva zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy No. 167. 04.04.2022. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>

22. Pro zatverdzhennia Metodyky vyznachennia shko- dy ta zbytkiv zavdanykh zemelnomu fondu Ukrainy vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii (2022). Nakaz Ministerstva aharnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy No. 295. 18.05.2022. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0586-22#Text>

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283401

EMERGENCY MEDICAL AND LEGAL ASSISTANCE FOR VICTIMS OF WAR-TIME RAPE

p. 38–47

Taras Vaida, PhD, Associate Professor, Department of Special Physical and Fire Training, Kherson Faculty of Odessa State University of Internal Affairs, Odessa Center of Primary Professional Training “Police Academy” of Odessa State University of Internal Affairs, Uspenska str., 1, m. Odessa, Ukraine, 65014

E-mail: vajda2015@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4355-5685>

The relevance of the problem of crimes against sexual freedom (rapes), committed by the military men of the aggressor country in the temporarily occupied territories of Ukraine, is determined as a direct violation of domestic legislation and international norms of humanitarian law.

The essence of the crime against sexual freedom and human inviolability as a socio-legal problem and a personal tragedy in the conditions of war is revealed. Attention is paid to the provision of psychological and pre-medical assistance to victims of sexual violence. The organizational and legal response measures of law enforcement agencies and other social institutions of the state to rapes, committed by the occupiers, are revealed, the procedure for investigation and documentation by a special mobile police group of facts of sexual violence by the occupiers is characterised. Recommendations for overcoming agoraphobia are given.

In order to provide effective emergency medical and legal assistance to victims of rape in wartime, prevention of agoraphobia, it is advisable to take into account a set of conditions: 1) in order to minimize the victim's destructive experiences

of rape, it is advisable to use the technique of self-meditation and dissociation, to promote conviction about the guilt of the rapist-occupier;

2) pay attention to medical self-help, taking into account the existing contraindications to the use of available medical products, if possible, contact a gynecologist for a medical examination (avoidance of unwanted pregnancy);

3) provide operational information to law enforcement agencies about the facts of committed crimes, the location of victims, etc., to increase the efficiency of the investigation;

4) to conduct active monitoring of the specified problem by police units in the liberated territories;

5) to carry out mandatory documentation of the fact of the crime in accordance with legal requirements;

6) to take into account certain limitations in the attitude/communication with the injured person in order to avoid further psychological injury

Keywords: *crimes against sexual freedom and inviolability, victims, pre-medical and psychological assistance*

References

1. Vaida, T. Committing of sexual violence by the aggressor country's servicemen as a problem of human rights violations during the occupation (on the example of the Russian-Ukrainian war, 2022). *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*, 1 (1), 1–14. doi: <https://doi.org/10.46299/j.isjpp.20220101.1>

2. Kovnir, S. (2022). Nivechyly i vidrizaly volosia. Denisova rozpovila pro zgvaltuvannia ukrainok okupantamy. Available at: <https://war.segodnya.ua/ua/war/rezonans/kalechili-i-otrezali-volosy-denisova-rasskazala-ob-iznasilovanayah-ukrainok-okkupantami-1613104.html> Last accessed: 25.06.2023

3. Krechetova, D. (2022). Blyzko 400 ukraintsiv zvernulysia do ombudsmena cherez zgvaltuvannia okupantamy – Denisova. Available at: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/04/27/248429/> Last accessed: 25.06.2023

4. Zahalna deklaratsiia prav liudyny (1948). Pryiniata i proholoshena rezoliutsiieiu 217 A (III) Heneralnoi Asamblei OON 10.12.1948. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text Last accessed: 20.06.2023

5. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod, skhvalena Radoiu Yevropy vid 04.11.1950 r. (1997). Ratyfikovano Zakonom Ukrainy No. 475/97-VR. 17.07.1997. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 Last accessed: 26.05.2023

6. Konventsiiia pro zakhyst tsyvilnoho naseleennia pid chas viiny 12.08.1949 (1949). Zheneva. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text Last accessed: 12.06.2023

7. Kryminalnyi kodeks Ukrainy (2001). Zakon Ukrainy No. 2341-III. 05.04.2001 roku. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14> Last accessed: 20.06.2023

8. Masenko, V. (2022). Voienni zlochyny seksualnoho kharakteru. Yak pro nykh povidomiaty ta kudy zvertatsia za

dopomohoiu. Available at: <https://www.the-village.com.ua/village/city/war-crimes/330727-seksualni-voenni-zlochyni-yak-pro-nih-povidomyati-ta-kudi-zvertatysya-za-dopomogyu> Last accessed: 13.04.2023

9. Pro zatverdzhennia ta vprovadzhennia medyko-tekh-nolohichnykh dokumentiv zi standartyzatsii ekstrenoi medychnoi dopomohy (2019). Nakaz MOZ Ukrainy No. 1269. 05.06.2019. Available at: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-05062019--1269-pro-zatverdzhennja-ta-vprovadzhennja-mediko-tehnologichnih-dokumentiv-zi-standartizatsii-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi> Last accessed: 20.06.2023

10. Ahrafobiiia. Wikipedia. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%8F> Last accessed: 25.06.2023

11. Vaida, T. S. (2019). Dolikarska dopomoha. Kherson: OLDI-PLIUS, 834.

12. Leliukh, N. (2022). Yak zberehty zdorov'ia, yakshcho vy zaznali zgvaltuvannia. Available at: <https://vogue.ua/article/beauty/ukhod/yak-zberegiti-zdorov-ya-yakshcho-vi-perezhyli-zgvaltuvannia.html> Last accessed: 17.06.2023

13. Vidoma hinekologynia Nataliia Leliukh dala porady, yak zberehty zdorov'ia zhinkam, yakykh zgvaltuvaly. TSN. Available at: <https://tsn.ua/lady/zdorovye/ginekologiya/vidoma-ginekologynia-nataliya-lelyuh-dala-poradi-yak-zberegiti-zdorov-ya-zhinkam-yakih-zgvaltuvali-2026885.html> Last accessed: 20.06.2023

14. Hrubnik, M. (2022). Kudy zvertatysia zhertvam seksualnoho nasylstva pid chas viiny. Available at: <https://health.fakty.com.ua/ua/napulsi/kudy-zvertatysya-zhertvam-seksualno-go-nasylstva-pid-chas-vijny/> Last accessed: 12.06.2023

15. Didenko, M. (2022). Yak poboroty strakh zgvaltuvannia. Available at: <https://tsn.ua/lady/psychologia/ona/yak-poboroty-strakh-zgvaltuvannia-2029483.html> Last accessed: 12.06.2023

16. Shcho robyty, yakshcho vy perezhyly seksualne nasylstvo na viini: rekomendatsii, nomera telefoniv, chat-boty (2022). TSN. Available at: <https://tsn.ua/ukrayina/scho-robity-yakshcho-vi-perezhyli-seksualne-nasillya-na-viyni-rekomendaciyi-nomera-telefoniv-chat-boti-2039116.html> Last accessed: 17.06.2023

17. Yak pidtrymaty liudynu, yaku zgvaltuvaly (2022). TSN. Available at: <https://tsn.ua/lady/news/obschestvo/yak-pidtrimati-lyudynu-yaku-zgvaltuvali-2030947.html> Last accessed: 07.06.2023

18. Novoselska, Z. (2022). Shcho robyty, yakshcho vas zgvaltuvaly: porady psykholohiv. Available at: <https://pravdatutnews.com/health/2022/04/01/14832-shcho-robyty-yakshcho-vas-zgvaltuvaly-porady-psyhologiv> Last accessed: 01.06.2023

19. Yak natsionalna politsiia fiksuie seksualni zlochyny rosiiskoi armii v Ukraini (2022). Ukrayna krymynalnaia. Available at: <https://cripo.com.ua/main/yak-natsionalna-politsiya-fiksuye-seksualni-zlochyni-rosijskoyi-armiyi-v-ukrayini/> Last accessed: 15.06.2023

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283561

REGARDING THE STATE OF CYBERCRIME PREVENTION IN UKRAINE: PROBLEMS OF FORMATION OF OFFICIAL STATISTICS

p. 48–54

Vladyslav Havlovskyi, PhD, Senior Research, Cybercrime and Information Security Threat Research Department, Interdepartmental Research Center on Problems of Combating Organized Crime at the National Security and Defense Council of Ukraine, Solomjanska sq., 1, Kyiv, Ukraine, 03035
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7496-9904>.

Alla Kovalchuk, Doctor of Juridical Sciences, Professor, Head of the Department, Department of Cybercrime and Information Security Threat Research, Interdepartmental Research Center on Problems of Combating Organized Crime at the National Security and Defense Council of Ukraine, Solomjanska sq., 1, Kyiv, Ukraine, 03035
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4807-2436>

Bogdana Cherniavska, PhD in Law, Associate Professor, Department of Theory and History of State and Law, National Academy of Management, Ushinsky str., 15, Kyiv, Ukraine, 03151; Guest researcher, The Vrije Universiteit Amsterdam, De Boelelaan 1105, Amsterdam, The Netherlands, 1081
E-mail: b.cherniavska@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8263-7483>

The article analyzes the types, forms, and content of statistical reporting reflecting the state and structure of cybercrime in Ukraine. It is noted that there is currently no clear definition of the concept of cybercrime in domestic legislation. Among scientists and practitioners, there is also no single approach to delineating the grounds for classifying illegal acts as such crimes. At the same time, such uncertainty has a negative impact on the effectiveness of countering cybercrime in Ukraine. The purpose of the article is a systematic analysis of available state statistical data related to cybercrime, persons who have committed cybercrime, and other data reflected in various sources; an assessment of the structure and content of such data and the possibilities of their use for the prevention and counteraction of cybercrime; coverage of problematic issues related to the formation of official statistical reporting on recorded cybercrimes. On the basis of official state statistical reporting prepared by the Office of the Prosecutor General of Ukraine and the State Judicial Administration of Ukraine, it is possible to analyze a small group of criminal offenses, namely, those provided for by the articles of Chapter XVI of the Criminal Code of Ukraine. Some of the «traditional crimes» that fall under the concept of cybercrime are reflected in the departmental statistical reporting of the National Police of Ukraine, but it does not cover all cybercrimes and, of course, takes into account only those that are under the jurisdiction of the National Police of Ukraine. It was concluded that there is no official state sta-

tistical reporting on cybercrime in Ukraine. Considering the high latency of this type of criminal offense, it can be stated that it is impossible to conduct an analysis that would fully and reliably reflect the state of cybercrime in Ukraine.

Keywords: *cybercrime, latent cybercrime, analysis of the state of cybercrime, statistical reports.*

References

1. Khakhanovskiy, V. H., Gavlovsky, V. D. (2020). Interpretation and classification of criminal offenses as cybercrimes. *Information and Law*, 2 (33), 99–109. doi: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2020.2\(33\).208101](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2020.2(33).208101)
2. Gavlovsky, V. D. (2019). Information protection by enhancing the effectiveness of counteracting cyber attacks. *Information and Law*, 3 (30), 105–110. doi: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2019.3\(30\).194803](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2019.3(30).194803)
3. Taran, O., Gavlovsky, V. (2021). Organized cybercrime in Ukraine: problems of formation of official statistics and its analysis. *Information and Law*, 4 (39), 193–201. doi: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4\(39\).249306](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4(39).249306)
4. On the Ratification of the Convention on Cybercrime (2006). Law of Ukraine No. 2824-IV. 07.09.2006. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2824-15#Text>
5. On the Basic Principles of Cybersecurity in Ukraine. Law of Ukraine No. 2163-VIII. 05.10.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19?lang=en#Text>
6. Gutsalyuk, M. V. et al.; Comb, M. V. (Ed.) (2019). Scientific and practical commentary on the Law of Ukraine “On the basic principles of ensuring cyber security of Ukraine”. Kyiv: National Academy of the Prosecutor’s Office of Ukraine, 220.
7. Statistics of the Office of the Prosecutor General of Ukraine. Available at: <https://old.gp.gov.ua/>
8. Butuzov, V. M. (2010). Correlation between the concepts of “computer crime” and “crime in the field of high information technologies” use. *Fight against organized crime and corruption (theory and practice)*, 23, 302–307.
9. Buhaichuk, K., Warawa, W., Batrachenko, T. (2023). Cybercrimes in the global security system in modern conditions. *Lex Humana*, 15 (2), 26–44.
10. Hutsaliuk, M. V., Havlovskiy, V. D., Khakhanovskiy, V. H. et al.; Korneika, O. V. (Ed.) (2020). *Vykorystannia elektronnykh (tsyfrovyykh) dokaziv u kryminalnykh provadzheniakh*. Kyiv: Vyd-vo Nats. akad. vnutr. sprav, 104.

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283562

COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF PROCESSES OF MERGER AND ACCESSION OF ECONOMIC ORGANIZATIONS IN NATIONAL AND FOREIGN LEGISLATION (EU, UK, USA)

p. 55–71

Nataliia Shcherbakova, PhD, Associate Professor, Department of Civil Law and Procedure, Vasyl’ Stus Donetsk National University, 600-richchia str., 21, Vinnytsia, Ukraine, 21021
E-mail: sherbakova@donnu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0278-0170>

Taking into account Provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU in the field of legislation on companies and corporate governance, which leads to the regulation of the activities of corporations, in particular the regulation of the processes of reorganization of economic organizations at the national level to the requirements of international standards and a gradual rapprochement with the rules and recommendations of the EU, a comparative legal research of the process of merger and accession of economic organizations today seems necessary and actual.

It is distinguished, general and distinctive qualifying signs of merger and accession of economic organizations, which will be used to improve the concepts provided to these processes. It is substantiated that mergers and accessions are independent forms of reorganization of economic organizations.

The comparative legal analysis of legislation of Ukraine with the legislation of the EU, the Member States of the EU (Belgium, Germany, France), Great Britain and the USA on the issues of reorganization in the form of merger and accession is provided and the following main conclusions are made:

in the legislation of the EU and in the legislation of the EU Member States there are two ways of merging: (1) “merger by acquisition”/“merger to an existing company” and (2) “merger by the formation of a new company”/“merger to a new company”, which in its essence corresponds to such domestic forms of reorganization as “accession” and “merger”, accordingly;

in the legislation of the EU, Great Britain, as well as EU member states, such a category as “accession” is not allocated as an independent legal form of reorganization of the company, but is considered as a kind of “merger” category; in US Law, merger processes of two or more corporations are indicated by terms such as “merger” and “consolidation”; US Tax Law applies the concept of “corporate reorganization”, which has 7 types of reorganizations (A–G), among which there are one of the types – a type A “statutory merger or consolidation”, which in its essence corresponds to the processes of merger and accession, which is inherent in domestic legislation;

in the legislation of foreign countries, the concepts of “merger”, “consolidation”, “amalgamation”, “acquisition”, “takeover” are similar to each other; in economic essence relate to the forms of business consolidation; act as an instrument to increase the competitiveness of the company; from a legal point of view differ from each other – according to the procedure; in the legislation and practice of foreign countries, the variety of processes such as “merger”, “consolidation”, “amalgamation”, “acquisition”, “takeover” is covered by a single economic and legal phenomenon, as “Merger and Acquisition” or M&A, which by the legal nature of the concluded agreements is much wider than such domestic forms of reorganization of economic organizations as “merger” and “accession” and is not always accompanied by the implementation of reorganization process

Keywords: *reorganization, economic organization, company, merger, accession, consolidation, takeover, amalgamation, acquisition, M&A*

References

1. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiey storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony (2014). Ofitsiyni vinyk Ukrainy, 1 (75), 2125.
2. Burakovskiy, I., Movchan, V. (Ed.) (2014). *Ekonomichna skladova Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: naslidky dlia biznesu, naseleння ta derzhavnoho upravlinnia (Zvit pidgotovleniy u ramkakh proektu «Ekonomichniy komponent Uhody pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: profesiyniy analiz ta publichna dyskusiia»)*. Kyiv: Instytut ekonomichnykh doslidzhen i politychnykh konsultatsii, 141.
3. Belianevych, O. A. (2020). Pytannia pravonastupnytstva pry reorhanizatsii subiekta hospodariuvannia shliakhom zlyttia. Available at: <https://coordinata.com.ua/pitanna-pravonastupnictva-pri-reorganizacii-subekta-gospodaruvanna-slahom-zlitta> Last accessed: 25.06.2023
4. Vinnyk, O. M., Shcherbyna, V. S. (2000). *Aksionerne pravo*. Kyiv: Atika, 544.
5. Zhekov, D. V. (2015). *Prypynennia yurydychnykh osib za tsyvilnym zakonodavstvom Ukrainy*. Odesa, 20.
6. Yefymenko, A. (2002). *Harmonizatsiia zakonodavstva Ukrainy ta YeS u sferi rehuliuвання diialnosti ta bukhhalterskoi zvitnosti tovarystv*. Yurydychniy zhurnal, 3, 23–26.
7. Kibenko, O. R. (2005). *Yevropeiske korporatyvne pravo na etapi fundamentalnoi reformy: perspektyvy vykorystannia yevropeiskoho zakonodavchoho dosvidu u pravovomu poli Ukrainy*. Kharkiv: Straik. 432.
8. Kravchuk, V. (2005). *Korporatyvne pravo*. Kyiv: Istyna, 656.
9. Kucherenko, I. M. (2004). *Orhanizatsiino-pravovi formy yurydychnykh osib*. Kyiv: DP «Iuryd. vyd-vo «Asta», 327.
10. Sishchuk, L. V. (2015). *Reorhanizatsiia yurydychnykh osib: teoretyko-pravovi aspekty. Pryvatne pravo i pidpriemnytstvo*, 14, 32–36.
11. Yurkevych, Yu. M. (2009). *Prypynennia yurydychnykh osib z pravonastupnytstvom*. Lviv, 209.
12. Thuronyi, V. (1998). *Tax Law Design and Drafting*. Vol. 2. International Monetary Fund. Chapter 20. *Taxation of Corporate Reorganizations*, 20. doi: <https://doi.org/10.5089/9781557756336.071>
13. Gaughan, P. A. (2018). *Mergers, Acquisitions, and Corporate Restructurings*. John Wiley & Sons, Inc., 660.
14. Hannigan, B. (2015). *Company Law*. Fourth Edition. Oxford: Oxford University Press, 840.
15. Vesely, W. J. (1968). *A Reorganizations – Statutory Mergers and Consolidations*, 19 Case W. Rsr. L. Rev. 975, 975–989. Available at: <https://scholarlycommons.law.case.edu/caselrev/vol19/iss4/10> Last accessed: 04.05.2023
16. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku No. 435-IV (2003)*. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 40, 356. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
17. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku No. 436-IV (2003)*. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 18, 19-20, 21-22, 144. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
18. *Pro aktsionerni tovarystva (2022)*. Zakon Ukrainy No. 2465-IX. 27.07.2022. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20>
19. *Pro tovarystva z obmezhenoiu ta dodatkovoiu vidpovidalnistiu (2018)*. Zakon Ukrainy No. 2275-VIII. 06.02.2018. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>
20. Zadykhailo, D. V., Kibenko, O. R., Nazarova, H. V. (2003). *Korporatyvne upravlinnia*. Kharkiv: Espada, 687.
21. Haivoronskyi, V. M., Zhushmana, V. P., Bilousova, Ye. M. (2005). *Hospodarske pravo Ukrainy*. Kharkiv: Pravo, 382.
22. Cherepakhin, B. B. (2001). *Trudy po grazhdanskomu pravu*. Moscow: Statut, 477.
23. *Pro banky i bankivsku diialnist (2000)*. Zakon Ukrainy No. 2121-III. 07.12.2000. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
24. *Polozhennia pro osoblyvosti zabezpechennia pravonastupnytstva za ukladenymy dohovoramy strakhuvannia u razi reorhanizatsii strakhovykiv vid 04.06.2004*. No. 913 (2004). Ofitsiyni visnyk, 25, 1676.
25. *Pro sproshchennia protsedur reorhanizatsii ta kapitalizatsii bankiv (2017)*. Zakon Ukrainy No. 1985-VIII. 23.03.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1985-19>
26. *Pro vnesennia zmin do deiaknykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvosti provedennia zakhodiv z finansovoho ozdorovlennia bankiv (2009)*. Zakon Ukrainy No. 1617-VI. 24.07.2009. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1617-17>
27. *Metodychni rekomendatsii pro poriadok reorhanizatsii, restrukturyzatsii komertsiiynykh bankiv (2000)*. Zatverdzheno Postanovoiu Pravlinnia NBU No. 395. 2 zhovtnia 2000 r. *Zakonodavchi i normatyvni akty z bankivskoi diialnosti*. 2000. No. 11 (vtratyly chynnist vid 27.06.2008 r. No. 190).
28. Tseluiko, O. I. (2021). *Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання rynkovo kapitalizatsii bankivskoi systemy*. Pravo ta derzhavne upravlinnia, 2, 184–191.
29. Shvets, Yu. O., Vernydub, M. Yu. (2016). *Problems and ways to increase bank capitalization in Ukraine*. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 8, 52–57.
30. Vasylchenko, Z. M., Domanetskyi, I. V. (2014). *Kapitalizatsiia bankiv Ukrainy: suchasnyi stan ta problemy naroshchennia*. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1 (14), 3–10.
31. Ilchuk, P., Kots, O., Kud, A. (2020). *Theoretical determining the categories “capital” and “capitalization” in the banking activity*. *Black Sea Economic Studies*, 2 (50), 125–131. doi: <https://doi.org/10.32843/bses.50-53>
32. Rod, Yu. V., Savushchuk, A. I. (2009). *Zlyttia ta pohlynannia kompanii yak zasib korporatyvnoi konsolidatsii ukrainskoho biznesu*. *Vinyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2, 122–125.
33. Andrushchak, Ye. (2002). *Reorhanizatsiia yak efektyvnyi zasib vyrishennia problemy bankrutstva pidpriemstv*. *Rehionalna ekonomika*, 1, 83–89.
34. *Pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii (2001)*. Zakon Ukrainy No. 2210-III. 11.01.2001. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

35. Saniakhmetova, N. A. (1998). Narusheniia zakonodatelstva o zashchite ot nedobrosovestnoi konkurentcii i sanktcii za ikh sovershenie. *Biznes*.
36. Geens, K. (1997). *Corporations and Partnerships in Belgium*. Hague, Bruxelles, 350.
37. Beinert, D. (2000). *Corporate Acquisitions and Mergers in Germany*. Kluwer Law International, 238.
38. Commercial Code of France. With the participation of Louis VOGEL, Professor at the University of Paris II and, for the Book VI on Businesses in difficulty, of Françoise PEROCHON, Professor at the University of Montpellier I (2006). Available at: <https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/fr/fr199en.pdf> Last accessed: 12.03.2023
39. Companies Act 2006. Part 27 – Mergers and divisions of public companies Chapter 2. Merger, 429. Available at: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf Last accessed: 18.06.2023
40. Wild, C., Weinstein, S. (2009). *Smith and Keenan's Company law*. Essex: Pearson Education Limited, 609.
41. Shcherbakova, N. V. (2005). Sliianie i prisoedinenie khoziaistvennykh organizatsii kak samostoiatelnye formy reorganizatsii. *Visnik Donetckogo universitetu. Serii V: Ekonomika i pravo*, 1, 348–355.
42. Pospolitat, V., Movchan, O. (2004). Poniattia reorganizatsii akcionernikh tovaristv za ukrainskim, nimetckim ta evropeiskim pravom. *Ukrainskii pravnichii chasopis (ukrainsko-evropeiskii konsultativnii tsentr z pitan zakonodavstva)*, 9 (14), 56–65.
43. New York Consolidated Laws, Business Corporation Law – BSC § 901/ Power of merger or consolidation (2021). Available at: <https://codes.findlaw.com/ny/business-corporation-law/bsc-sect-901.html> Last accessed: 18.06.2023
44. Title 8. Corporations. Chapter 1. General Corporation Law. The Delaware Code Online. Available at: <https://law.justia.com/codes/delaware/2021/title-8/chapter-1/>
45. 2016 Illinois Compiled Statutes. Chapter 805 – Business Organizations. Business Corporation Act of 1983. Available at: <https://law.justia.com/codes/illinois/2016/chapter-805/act-805-ilcs-5/>
46. Model business corporation act (with selected Official Comments) Comments copyright a American Bar Foundation and Law and Business, Inc. reproduced with permission. Available at: <https://www.systemday.com/usa-company-law/> Last accessed: 04.05.2023
47. Model business corporation act (2016 Revision) (December 9, 2017) with official comments (2016). Available at: https://community.adobe.com/havfw69955/attachments/havfw69955/acrobat/353467/1/2016_mba.authcheckdam.pdf
48. 26 U.S. Code § 368 – Definitions relating to corporate reorganizations. USA Internal Revue Code. Available at: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/368> Last accessed: 04.05.2023
49. Directive 2004/25/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on takeover bids (2004). Official Journal of the European Union. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0025> Last accessed: 18.06.2023
50. Kirichenko, O. A., Vaganova, E. V. (2009). Deiaki aspekty zlyttia ta poglynannia kompanii u svitli pobudovi novoi integratsii-noi sistemi ekonomiki. *Aktualni problemi ekonomiki*, 2, 45–56.
51. Baiura, D. O. (2005). *Restrukturizatsiia pidpriemstv*. Kiiv: Kiivskii universitet, 209.
52. Savietchuk, V. M. (2018). The notion and content of the categories «merger» and «acquisition» in the national and foreign legislation: comparative and legal aspect. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii Pravo*, 1 (50), 103–106.
53. Tipke, K., Steuerrecht, L. J. (1991). Dieter Endres & Pilny, Germany Releases Draft Regulation on the Reorganization Tax Act, *Tax Notes Int'l* 1867 (June 9, 1997).
54. Vovk, S. (2013). Stratehii TNK: zlyttia i pohlynannia. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiki*, 12 (1), 28–41.
55. Yevstaf'iev, S. M. (2019). Reorhanizatsiia instytutsiinykh odnynts shliakhom zlyttia ta pohlynannia: ekonomichna sutnist ta prychny. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*, 38-1, 164–169.
56. Smyrnova, K. V. (2015). *Pravovyi poriadok konkurentsii v Yevropeiskomu Soiuzi (novitni tendentsii rozvytku)*. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet im. Tarasa Shevchenka, 500.
57. Deiaki aspekty M&A v Ukraini (2023). *Pravovyi tyzhden*. Available at: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=120523>
58. Pro Zahalnoderzhavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu. *Perelik aktiv zakonodavstva Ukrainy ta acquis Yevropeiskoho Soiuzu u priorytetnykh sferakh adaptatsii (Rozdily 8-12)* (2004). *Zakon Ukrainy No. 1629-IV*. 18.03.2004. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukraini*, 29, 367.
59. Kolomoiets, T. O., Hryshchak, S. V. (2003). *Adaptatsiia informatsiinoho zakonodavstva Ukrainy do vymoh YeS yak skladova suchasnoho vitchyznianoho pravotvorchoho protsesu*. Dnipropetrovsk: NHU, 164.
60. Mamutov, V. K. (2003). *Ekonomyka y pravo*. Kyev: Yurynkom Ynter, 544.
61. Zahrebelnyi, O. M. (2012). Aktualni problemy adaptatsii pravovoho rehuliuвання zlyttia ta pohlynannia kompanii v Ukraini do prava YeS. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, 3 (38), 464–469.
62. Pro kholdynhovi kompanii v Ukraini: *Zakon Ukrainy No. 3528-IV*. 15.03.2006. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15#Text>
63. Stakhieieva, H. O. (2011). *Pravove rehuliuвання kontsentratsii pidpriemstv v Yevropeiskomu Soiuzi*. Kyiv, 19.
64. Fine, T. (1989). *Merger and Joint Ventures in Europe. The Law and Policy of the EEC*. L., 181.
65. Weston, J. F., Weaver, S. C. (2004). *Mergers and Acquisitions. Executive MBA Series*. McGraw-Hill Education, 256.
66. Herasymenko, A. H. (2004). *Polityka derzhavy shchodo zlyttia pidpriemstv: napriamky realizatsii i vdoskonalennia. Konkurentsiiia*. *Visnyk Antymonopolnoho komitetu Ukrainy*, 4 (13), 16–21.
67. Hamma, T. M. (2016). Osoblyvosti ta perspektyvy rozvytku rynku M&A v Ukraini. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Serii Ekonomika*, 1 (5), 107–112.

68. Avdosheva, S. B. (2008). Intehratsiini protsesy v promyslovosti. *Zlyttia & pohlynnania*, 1, 68–71.
69. Shevchenko, L. S. (2017). Mergers and acquisitions in the legal business: economic aspect of problem. *Ekonomichna teoriia ta pravo*, 1 (28), 88–97.
70. Maksymenko, I. Ya. (2018). Mergers and acquisitions as innovative development tool: current state and prospects in Ukraine. *Ekonomichnyi visnyk*, 2, 43–50.
71. Sabadash, V. V., Hontar, D. A. (2015). Mergers and Acquisitions Markets: State, Problems of Functioning and Development Trends. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, 4, 127–138.
72. Oksak, A. O. (2014). Features of the market of mergers and acquisitions in Ukraine. *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky*, 1, 454–462.
73. Ivanov, Iu. V. (2001). *Sliianiia, pogloshchennia i rozdelenie kompanii: strategiia i taktika transformatsii biznesa*. Moscow: Alpina Publisher, 244.
74. Mamutov, V. K., Znamenskii, G. L., Khakhulin, V. V. et al.; Mamutov, V. K. (Ed.) (2002). *Khoziaistvennoe pravo*. Kyiv: Iurinkom Inter, 912.
75. Valitov, S. S. (2005). *Konkurentnoe pravo Ukrainy*. Donetsk: Nord-Press, 382.
76. Smelik, V., Starosvit, S., Makarchuk, I.; Merezhko, O. (Ed.) (2006). *Rehuliuвання pravovidnosyn u sferi kontroliu za kontsentratsiiamy u zakonodavstvi Yevropeiskoho Soiuzu*. Kyiv, 119.
77. Council Regulation (EC) No. 139/2004 of January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation) (2004). *Official Journal*. No L 24, 1–22.
78. European Commission. Analytical Report following the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, and the Council Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union: Commission Staff working document. Brussels, 1.2.2023/SWD(2023) 30 final, 66. Available at: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf Last accessed: 08.06.2023
79. Fefelov, O. (2023). Vidpovidnist konkurentnoho zakonodavstva Ukrainy do acquis YeS: nad chym dovedetsia pratsiuvaty? *Yurydychna hazeta online*. Available at: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/vidpovidnist-konkurentnogo-zakonodavstva-ukrayini-acquis-es-nad-chim-dovedetsya-pracyuvati.html> Last accessed: 08.06.2023
80. Pro Antymonopolnyi komitet Ukrainy (1993). *Zakonu Ukrainy No. 3659-XII*. 26.10.1993. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>
81. Polozhennia pro poriadok podannia ta rozghliadu zaiav pro poperednie otrymannia dozvolu Antymonopolnoho komitetu Ukrainy na kontsentratsiiu sub'iektiv hospodariuvannia (2002). *Zatverdzheno rozporiadzhenniam Antymonopolnoho komitetu Ukrainy No. 33-r*. 19.02.2002. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-02#Text> Last accessed: 08.06.2023

АНОТАЦІЇ

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283460

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ З ПИТАНЬ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ ТА УКРАЇНИ (с. 4–10)

Н. В. Камінська

В умовах реалізації Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, повоєнного відновлення власне на Конституційний Суд України, поряд з іншими владними органами, покладено поважну місію утвердження та реалізації загальнолюдських цінностей, міжнародних стандартів. Мета статті – компаративістський аналіз повноважень органів конституційної юрисдикції з питань міжнародних договорів, для чого необхідно вирішити такі завдання:

- з'ясувати стан регулювання повноважень органів конституційної юрисдикції, що стосуються міжнародних договорів, у Конституції України і конституціях зарубіжних держав;
- узагальнити тенденції і закономірності конституційно-правового забезпечення повноважень цих органів у даному напрямі;
- визначити напрями удосконалення конституційно-правового регулювання повноважень КСУ в умовах євроінтеграції. Методологічний інструментарій дослідження становлять загальнонаукові й спеціальноюридичні методи (діалектичний, порівняльно-правовий, логічний, гносеологічний, аксіологічний, формально-юридичний, структурно-функціональний, герменевтичний, статистичний, прогностичний та ін.), системний, плюралістичний, комплексний підходи, відповідні методологічні принципи.

Конституційно-правове регулювання повноважень органів конституційної юрисдикції здійснюється у конституціях, у більшості державах існують спеціальні закони (конституційні або органічні) про конституційний суд (раду, трибунал тощо), де регламентовано детально функції, повноваження цих органів і їх членів, порядок формування, процедури діяльності та ін. До основних повноважень цих органів належить, у тому числі, розгляд питань про відповідність законів ратифікованим міжнародним договорам, положень інших актів, виданих центральними державними органами, конституції, ратифікованим міжнародним договорам і законам (попередній і наступний конституційний контроль). Значно більший обсяг компетенції органів конституційної юрисдикції зарубіжних держав та їх ефективність, ніж у КСУ, тому доцільною є його певна модернізація. Зокрема, варто уваги досвід Словаччини і Польщі, особливо з огляду на їх вступ до ЄС, розширення компетенції органів конституційної юрисдикції і певних процедур їх діяльності, включаючи конституційний контроль щодо міжнародних договорів

Ключові слова: конституційна юрисдикція, Конституційний Суд України, повноваження, компетенція, міжнародний договір, конституційний контроль, порівняльно-правове дослідження

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283461

ПРАВОВІ КАЗУСИ В МЕХАНІЗМАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ: ПЕРЕМІЩЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ (с. 11–16)

А. С. Мідіна

Статтю присвячено комплексному дослідженню чинного законодавства, яке регулює питання щодо переміщення військовослужбовців Національної гвардії України під час дії правового режиму воєнного стану. Проаналізовано такі законодавчі акти, як Закони України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про військовий обов'язок і військову службу», Постанову Кабінету Міністрів України «Про облік внутрішньо переміщених осіб», Наказ Міністерства внутрішніх справ «Про затвердження Інструкції про особливості направлення військовослужбовців Національної гвардії України в службові відрядження в межах України та за кордон» тощо.

За результатами дослідження сформовано авторське бачення причин та умов, що сприяли правовим казусам в механізмах державної влади. Визначено, що основними причинами, які сприяють правовим казусам в механізмах державної влади, є:

- 1) відсутність чи неповнота норм права, необхідних для ефективного регулювання суспільно-правових відносин;
- 2) суб'єктивна інтерпретація норми права індивідом. Умовами виступають:
  - 1) слабка юридична техніка правозастосовних актів;
  - 2) фактичний склад суспільно-правових відносин.

Під слабкою юридичною технікою правозастосовних актів розуміється слабкий ступінь системи, заснованої на досягненнях теорії права та перевіреніх практикою правотворчості принципів, прийомів, засобів, правил (логічних, струк-

турних, лінгвістичних) підготовки найбільш якісно вчинених за формою та структурою нормативно-правових та правозастосовних актів, використовуваних при виробленні та систематизації актів для забезпечення їх досконалості. Фактичний склад суспільно-правових відносин визначено як наявність усіх складових елементів юридичних фактів (сукупність різних юридичних фактів) суспільно-правових відносин, а також певне їх послідовне накопичення, певний порядок елементів.

Також, у статті наголошено на проблемних питаннях, з якими стикаються військовослужбовці за контрактом під час проходження військової служби

Ключові слова: переміщення військовослужбовців, правові казуси, механізми державної влади, воєнний стан

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283419

ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ПРАЦІВНИКУ, ЗАПОДІЯНОЇ ВНАСЛІДОК НЕЗАКОННОГО ЗВІЛЬНЕННЯ (с. 17–24)

О. І. Панченко

Працівник завжди є слабшою стороною у трудових правовідносинах, адже саме власник визначає характер, режим і умови праці, розмір заробітної плати, порядок нарахування премій і стягнень. Враховуючи зазначене, в Основному Законі України всім працюючим гарантується захист від незаконного звільнення. У випадку ж зловживань з боку власника, працівник, між іншим, має право вимагати відшкодування моральної шкоди у випадку, якщо незаконне звільнення призвело до його страждань. Метою статті є визначення особливостей відшкодування моральної шкоди, заподіяної за вказаних обставин. У ході проведення дослідження з'ясовано умови, за яких моральна шкода при звільненні вважається заподіяною. Визначено підстави виникнення трудових правовідносин, якими є трудовий договір, контракт як особлива форма трудового договору та цивільно-правовий договір. Досліджено, що факт перебування у трудових правовідносинах може встановлюватися у позасудовому (шляхом проведення переговорів з роботодавцем або направлення звернень одночасно до територіальних органів Державної служби України з питань праці та Державної податкової служби України) чи судовому порядку (визначається на підставі ст. 315 ЦПК України). Встановлено, що моральні страждання особи, яка постраждала від незаконного звільнення, можуть проявлятися у негативних психічних станах потерпілого (стрес, депресія, тривога), які відбиваються у його свідомості. Обґрунтовано, що в українському законодавстві прямо не перераховані дії, які викликають страждання працівника, втім КЗпП України не містить будь-яких обмежень чи виключень для компенсації моральної шкоди у разі порушення трудових прав останнього. Встановлено, що до вимог про відшкодування моральної шкоди, у випадках, передбачених трудовим законодавством, застосовується тримісячний строк. Однак у разі його пропуску з поважних причин, районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд може його поновити

Ключові слова: працівник, роботодавець, моральна шкода, страждання, підстави відшкодування, підстави виникнення, трудові відносини, неправомірні поведінка, незаконне звільнення, строки

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283410

АДАПТАЦІЯ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ (с. 25–30)

Л. І. Купчення, О. Ю. Сівцова

Проаналізовано сутність природоохоронного законодавства. Для цього досліджено зарубіжну та українську наукову літературу, а також нормативно-правові документи, в яких закріплено право охорони природи. Доведено, що в умовах воєнного стану в Україні природоохоронні нормативно-правові акти мають бути спрямовані на пом'якшення наслідків збройної агресії РФ. Для цього доцільно використати напрацювання права Світової організації торгівлі.

Природоохоронне законодавство розглянуто в системі міжнародного права охорони довкілля (International Environmental Law). Такий підхід обумовлений планетарного масштабу наслідками військової агресії Росії проти України. Так як пом'якшення наслідків воєнних дій на території України потребує повернення від розбалансованості до стабільності, актуалізовано питання сталого розвитку. Тому окреслено сутність та перелічено основні цілі сталого розвитку, реалізація яких гарантує стабільність у світі, зокрема у сфері охорони природи. Втілення цілей сталого розвитку у життя, відновлення рівноваги в природі та міжнародних відносинах покладається на конкретних суб'єктів, тож наведено їх перелік та окреслено основні повноваження у сфері охорони природи.

Прокоментовано окремі рішення такої міжнародної організації, як Світова організація торгівлі, щодо забезпечення охорони природи економічними методами.

Також окреслено значення природоохоронних організацій у сфері охорони довкілля, їх взаємодію з суб'єктами владних повноважень.

Оскільки охорона природи тісно пов'язана з використанням природних благ у процесі сільськогосподарського виробництва, що гарантує продовольчу безпеку людства загалом та України зокрема, досліджено нові підходи Європейського Союзу до регламентації Спільної аграрної політики.

У цілому ця праця ґрунтується на твердженні про важливість застосування усіх можливих заходів пом'якшення впливу російської військової агресії на довкілля, зокрема у сфері ядерної безпеки. Це дасть можливість надалі повернутися до реалізації моделі сталого розвитку, створення якої було спрямоване на вирішення глобальних проблем сучасності, однак реалізація якої унеможливлена активним веденням війни на території України

Ключові слова: природоохоронне законодавство, сільськогосподарське виробництво, спільна аграрна політика, Світова організація торгівлі

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283449

ЗАБРУДНЕННЯ ТА ПСУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ, ЯК ОЗНАКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ (с. 31–37)

А. М. Шульга

Стаття присвячена проблемам пов'язаним із правовою охороною земельних ресурсів України, що зазнали суттєво негативного впливу під час здійснення військової агресії та ведення бойових дій з боку так званої російської федерації. У роботі визначаються та аналізуються види забруднення та псування земельних ресурсів, яке виникає внаслідок здійснення військової агресії та ведення бойових дій з боку російської федерації, як країни-агресора. Таке забруднення та псування земельних ресурсів отримало назву воєнно-техногенне забруднення земельних ресурсів. Констатується, що ведення не тільки активних, а й пасивних бойових дій спричиняє неоправдану шкоду земельним ресурсам. Це проявляється у механічному, фізичному, хімічному, біологічному забрудненні ґрунтового покриву земель різної категорії. Також, наприклад, риття окопів, укріплених районів, сховищ для боєприпасів та особового складу, капонірів для військової техніки спричиняє деградацію ґрунтового покриву земель. Наслідки цих дій свідчать про наявність ознак такого кримінального правопорушення як «Екоцид» – стаття 441 Кримінального кодексу України.

Робляться висновки про те, що:

- 1) воєнно-техногенне забруднення ґрунтового покриву земель спричиняє безпосереднє забруднення ґрунтів небезпечними речовинами військового характеру, а також їх деградацію;
- 2) такі наслідки є суспільно небезпечними для людини та довкілля з огляду на систему взаємодії «ґрунт-рослина», «ґрунт-рослина-людина»;
- 3) в цілому кваліфікація такого забруднення ґрунтового покриву земель має відбуватися за статтею 441 «Екоцид» Кримінального кодексу України без застосування норм Розділу VIII «Кримінальні правопорушення проти довкілля»;
- 4) встановлення доказової бази має здійснюватися спільними зусиллями національними та міжнародними правоохоронними органами;
- 5) відшкодування завданих збитків від забруднення та псування земельних ресурсів має відбуватися за рахунок контрибуції та репарації з боку росії, як держави-агресора

Ключові слова: земельні ресурси, ґрунти, ґрунтовий покрив, кримінальне правопорушення, кримінальна відповідальність, воєнно-техногенне забруднення, військова агресія, бойові дії, країна-агресор, екоцид

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283401

ПРАВОВА ДОПОМОГА ПОТЕРПІЛИМ ОСОБАМ ВНАСЛІДОК ЗІВАЛТУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ (с. 38–47)

Т. С. Вайда

У дослідженні визначено актуальність проблеми вчинених військовими країни-агресора злочинів проти статевої свободи (зівалтувань) на тимчасово окупованих територіях України як пряме порушення вітчизняного законодавства та міжнародних норм гуманітарного права.

Розкрито сутність злочину проти статевої свободи і недоторканості людини як соціально-правової проблеми та особистої трагедії в умовах війни. Приділено увагу наданню психологічної та домедичної допомоги потерпілим від сексуального насилля. Розкрито організаційно-правові заходи реагування правоохоронних органів та інших соціальних інститутів держави щодо вчинених окупантами зґвалтувань, охарактеризовано порядок розслідування та документування спеціальною мобільною групою поліції фактів сексуального насилля окупантами. Надано рекомендації щодо подолання аграфобії. Для надання ефективної екстреної медичної та правової допомоги потерпілим особам внаслідок зґвалтування в умовах війни, профілактики аграфобії доцільно враховувати комплекс умов:

- 1) з метою мінімізації у потерпілої особи деструктивних переживань зґвалтування доцільно застосовувати прийом самомедитації та дисоціації, сприяти переконанню щодо вини гвалтівника-окупанта;*
- 2) приділити увагу медичній самопомозі з врахуванням існуючих протипоказань щодо застосування доступних медичних засобів, за можливості – звернутися до лікаря-гінеколога для медогляду (уникнення небажаної вагітності);*
- 3) надавати оперативну інформацію правоохоронним органам про факти вчинених злочинів, місцезнаходження потерпілих осіб тощо для підвищення ефективності розслідування;*
- 4) проводити підрозділам поліції активний моніторинг зазначеної проблеми на звільнених територіях;*
- 5) здійснювати обов'язкове документування факту злочину згідно правових вимог;*
- 6) враховувати визначені обмеження у ставленні/спілкуванні з потерпілою особою для уникнення подальшого психологічного травмування*

Ключові слова: злочини проти статевої свободи і недоторканості, потерпілі особи, домедична та психологічна допомога

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283561

ЩОДО СТАНУ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОФІЦІЙНОЇ СТАТИСТИКИ (с. 48–54)

А. Ю. Ковальчук, В. Д. Гавловський, Б. В. Чернявська

У статті проаналізовано види, форми та зміст статистичної звітності, що відображає стан і структуру кіберзлочинності в Україні. Зазначається, що у вітчизняному законодавстві на сьогодні не існує чіткого визначення поняття кіберзлочин. Серед науковців та практиків також немає єдиного підходу до окреслення підстав віднесення протиправних діянь до таких злочинів. Разом з тим, така невизначеність негативно відображається на ефективності протидії кіберзлочинності в Україні. Метою статті є системний аналіз наявних державних статистичних даних, що стосуються кіберзлочинності, осіб, які вчинили кіберзлочини та інших даних, що відображені у різних джерелах; оцінка структури і змісту таких даних та можливостей їх використання для запобігання і та протидії кіберзлочинності; висвітлення проблемних питань стосовно формування офіційної статистичної звітності щодо облікованих кіберзлочинів. На основі офіційної державної статистичної звітності, що готується Офісом Генерального прокурора України та Державною судовою адміністрацією України, можна проаналізувати незначну групу кримінальних правопорушень, а саме, передбачених статтями Розділу XVI КК України.

Частина «традиційних злочинів», які підпадають під поняття кіберзлочини, відображені у відомчій статистичній звітності Національної поліції України, але вона охоплює не всі кіберзлочини і, звичайно ж, враховує лише віднесені до підслідності Національної поліції України. Зроблено висновок про те, що в Україні, відсутня офіційна державна статистична звітність щодо кіберзлочинності. Враховуючи високу латентність цього виду кримінальних правопорушень, можна констатувати, що на сьогодні провести аналіз, який повно і достовірно відобразив б стан кіберзлочинності в Україні неможливо

Ключові слова: кіберзлочинність, латентна кіберзлочинність, аналіз стану кіберзлочинності, статистичні звітності

DOI: 10.15587/2523-4153.2023.283562

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПРИЄДНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ (ЄС, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, США) (с. 55–71)

Н. В. Щербакова

Враховуючи Положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в сфері законодавства про компанії та корпоративне управління, що зумовлює привести регулювання діяльності корпорацій, зокрема регулювання процесів реорганізації

господарських організацій, на національному рівні до вимог міжнародних стандартів і поступове зближення з правилами та рекомендаціями ЄС, то порівняльно-правове дослідження процесів «злиття» та «приєднання» господарських організацій на сьогоднішній день убачається необхідним та актуальним.

Виокремлено, загальні та відмінні кваліфікуючі ознаки злиття та приєднання господарських організацій, які будуть використовуватися для удосконалення визначення понять даним процесам. Обґрунтовано, що злиття та приєднання є самостійними формами реорганізації господарських організацій.

Надано порівняльно-правовий аналіз законодавства України із законодавством ЄС, держав-членів ЄС (Бельгії, Німеччини, Франції), Великої Британії та США щодо питань реорганізації в формі злиття та приєднання та зроблені наступні основні висновки:

в законодавстві ЄС та в законодавстві держав-учасниць ЄС розрізняють два способи злиття: (1) “merger by acquisition” (злиття шляхом придбання)/“merger to an existing company” (злиття з існуючою компанією) та (2) “merger by the formation of a new company” (злиття шляхом заснування нової компанії)/“merger to a new company” (злиття в нову компанію), що за своєю сутністю відповідає таким вітчизняним формам реорганізації як «приєднання» та «злиття», відповідно;

в законодавстві ЄС, Великої Британії, а також держав-учасниць ЄС така категорія як «приєднання» не виділяється в якості самостійної правової форми реорганізації компанії, а розглядається як різновид категорії «злиття»;

в законодавстві США процеси об’єднання двох або більше корпорацій позначаються такими термінами як «merger» (злиття) та «consolidation» (консолідація); в податковому законодавстві США застосовують поняття “corporation reorganization” (корпоративна реорганізація), яка має 7 типів реорганізації (A-G), серед яких виділяють один із типів – тип А “a statutory merger or consolidation” (передбачене законом злиття або консолідація), котрий за своєю суттю відповідає процесам злиття та приєднання, які притаманні вітчизняному законодавству;

поняття “merger” (злиття), “consolidation” (консолідація) або “amalgamation” (об’єднання), “acquisition” (придбання), “takeover” (поглинання) за економічною суттю відносяться до форм укрупнення бізнесу; виступають інструментом підвищення конкурентоспроможності компаній; з юридичної точки зору, відрізняються один від одного – за процедурою;

в законодавстві та практиці зарубіжних країн розмаїття таких процесів як: “merger” (злиття), “consolidation” (консолідація), “amalgamation” (об’єднання), “acquisition” (придбання), “takeover” (поглинання) охоплюються єдиним економіко-правовим явищем – як “Merger and Acquisition” або “M&A” («Злиття та Поглинання»), яке за правовою природою укладених угод є значно ширшим, аніж такі вітчизняні форми реорганізації господарських організацій як «злиття» та «приєднання» та не завжди супроводжується здійсненням процесу реорганізації

Ключові слова: реорганізація, господарська організація, компанія, злиття, приєднання, консолідація, поглинання, об’єднання, придбання, M&A